

Politik Bilim

Hangi Bilgiye Erişmek Kolaylaşıyor?

Aykut Göker

Enformasyon ve telekomünikasyon teknolojilerinde muazzam gelişmeler olmakta ve ilk bakışta, sanılmaktadır ki, her türden “bilgi”ye erişim de kolaylaşmaktadır. Gerçekte kolaylaşan **enformasyona** ve **açık -kodlanmış (“codified”)- bilgiye** erişimdir.

Burada, “enformasyon” ve “bilgi” sözcüklerinin aynı cümlede “ve” bağlacıyla geçmesi belki garip karşılanacaktır ama, ele aldığımız konu açısından, bu ayrım önemli.

Bilgi ve enformasyon kavramları, sonunda aklın oluşumuna ulaşan bir sürecin; yani, **veri (data) ► enformasyon/malûmat (information) ► bilgi (knowledge) ► akıl/bilgelik/hikmet (wisdom)** sürecinin iki farklı aşamasını ifade eder.

Enformasyon teknolojisindeki gelişmenin, enformasyon sürecinde -dolayısıyla da enformasyona erişimde- yeni bir toplum yapısına evrilmeye varan devrimsel bir dönüşüm yarattığına daha önce değinmiştik. Şimdi diyoruz ki, kodlanmış **bilgiye** erişim de kolaylaştı... Bu ne tür bir bilgi?

Çoğu bilgiler bir dil yardımıyla, iletilebilecekleri, saklanabilecekleri ve taşınabilecekleri bir ortama aktarılır. Böylece bilgi, bazı kodlar (bir dil) kullanılarak bir sisteme göre düzenlenmiş (“**kodlanmış**”) hale getirilir; bir bildiriye/iletiye (“mesaj”)a dönüştürülür. Kodlanmış bilgi, çoğu zaman bir ücret karşılığında erişilebilir olsa bile, özünde herkese açık olan bilgidir. Şu anda, size, anlamlarını sözlüklerde bulabileceğimiz sözcükleri belli bir dilin kurallarına uygun biçimde kullanarak sunmaya çalıştığım bu bilgiler açık bilgilerdir.

Ama, “**tacit knowledge**” yani “zımnî/örtük bilgi” denen bir başka bilgi türü var ki, bu bilgiye erişim, gelişen teknolojik imkânlarla rağmen, eskisinden çok daha zor hale gelmiştir.

Örtük bilgi, herhangi bir sisteme göre düzenlenmiş olarak hazır bulunmayan, açıkça ortaya konmamış olan bilgidir. “*Know-how*” olarak andığımız türden bilgiler ya da bir ustanın marifetinin ardındaki bilgiler, diyelim bisiklete binme bilgisi, örtük bilgidir. Sizlerin de, bu türden bir bilgi birikiminiz olmasaydı, şu anda söylediklerimden bir anlam çıkarmanız, verdiğim açık bilginin yanlışlığı, doğruluğu konusunda bir hükme varmanız mümkün olmazdı.

Bu ikinci tür bilginin önemi nedir?

Üretim hattında çalışan bir mühendisi düşünün. Bu mühendis, kullandığı üretim yöntem ve makinalarının, ürettiği ürünün içerdiği teknolojiye egemen değilse; yani, o yöntemi, o makinaları, o ürün tipini tasarlayanların beyinlerinde -ve çalıştıkları kurumların birikiminde- olan o kapalı bilgiye sahip değilse, ne kullandığı yöntemi ne de ürettiği ürünü geliştirici bir yenilik yaratabilir. Bu bilgiye, dünyanın bütün enformasyon şebekeleri, çalıştığı fabrikadan geçse bile erişemez. O mühendis, teknolojiyi, ancak, o teknolojinin üretildiği/geliştirildiği AR&GE sürecine katılarak öğrenebilir, özümseyebilir ve bir üst düzeyde geliştirme, yeni ürün ve yöntemler yaratabilme yeteneğine sahip olabilir.

Bilim, teknoloji ve inovasyon politikaları, bir ülkede, işte bu yeteneği yaratabilmenin politikalarıdır. Daha önce sözünü ettiğimiz, Ulusal Enformasyon Altyapısı Ana Plânı aracılığı ile, enformasyon teknolojisi alanında yapılmak istenen de bir anlamda buydu: Enformasyon teknolojisinin yoğun olarak kullanıldığı sistemlerin, ağların (şebekelerin) tesisine, konu ile ilgili prodüktif hizmetlerin üretimine olabildiğince katılarak; olabildiğince bunların geliştirilme süreçlerine katılarak bu teknolojiye egemen olabilmek...

ABD dahil, önde gelen pazar ekonomisi ülkelerinin üyesi buldukları OECD'nin, bilim-teknoloji-inovasyon politikaları ile ilgili bir raporundaki (1998) şu cümlelerden, acaba, kendimiz için çıkarabileceğimiz bir ders hiç mi yok ?

“... Asla unutulmamalıdır ki, kalıcı bir teknoloji performansı kazanılmasında, ithal teknoloji, hiçbir biçimde, ülkenin kendisinin, sağlam bir bilim temeli ile belirli bir inovasyon kapasitesine sahip bulunmasının yerini tutamaz. Önem verilmesi gereken husus, yaparak öğrenme ve araştırarak öğrenme yoluyla, “know-how”ın özümsemesidir.

“OECD, küreselleşmenin giderek büyüyen etkisi dâhil, bilimsel ve teknolojik ilerlemenin doğası ve rolündeki temel değişikliklerin çözümlenmesi; bu değişikliklerden ekonomik ve toplumsal ilerleme yönünde yararlanabilmenin yollarının bulunması; bunun için en uygun politikaların geliştirilmesi ve uluslararası işbirliğinden tam anlamıyla yararlanma imkânlarının araştırılmasında önemli bir forumdur. Ama sonuçta, ülkeler, kendi inovasyon sistemlerinin doğasını ve politika uygulama kabiliyetlerini hesaba katarak, gerekli değerlendirmeyi yapmak ve kendi politikalarını kendileri üretmek durumundadırlar.”

CBT, 16 Eylül 2000.